

Maria Wajner
Agnieszka Urzędowska-Wardencka

Prowadzenie sprzedaży. Tom IV

Przedsiębiorca w handlu

Podręcznik

rea

technik handlowiec
sprzedawca
technik księgarstwa

kwalfikacja A.18

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia w zawodach na podstawie opinii rzeczoznawców: **mgr Ewy Urbańskiej-Sobczak, mgr Leszka Sarzyńskiego, mgr Teresy Kosyry-Cieślak.**

Typ szkoły: **technikum, zasadnicza szkoła zawodowa.**

Zawód: **technik handlowiec, technik księgarstwa, sprzedawca.**

Kwalifikacja: **A.18. Prowadzenie sprzedaży.**

Rok dopuszczenia: **2014.**

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne sp. z o.o., Warszawa 2014

© Copyright by Wydawnictwo REA s.j., Warszawa 2013

Wydanie I (2014)

ISBN 978-83-02-14742-5

Redaktor koordynator: **Barbara Jaworska**

Redaktor prowadzący: **Stanisław Grzybek**

Redakcja: **Bożena Chicińska**

Projekt okładki: **Radosław Pazdrijowski**

Skład i łamanie: **INPINGO SA www.inpingo.pl**

Wydano nakładem Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych sp. z o.o.

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96

Tel.: 22 576 25 00

Infolinia: 801 220 555

www.wsip.pl

Druk i oprawa: Drukarnia Interak Sp. z o.o., Czarnków

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy cudzą własność i prawo.

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	6
Wstęp	8
Rozdział 1. Podstawy działalności gospodarczej	9
1. Podstawy działalności gospodarczej	10
2. Osoba fizyczna	12
3. Osoba prawna	15
4. Działalność gospodarcza pod szczególnym nadzorem	18
5. Krok po kroku do założenia własnej firmy	23
6. Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej	28
6.1. Spółka cywilna	29
6.2. Spółka jawna	30
6.3. Spółka partnerska	32
6.4. Spółka komandytowa	33
6.5. Spółka komandytowo-akcyjna	34
6.6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	35
6.7. Spółka akcyjna	36
7. Ubezpieczenia w działalności podmiotu gospodarczego	39
8. Biznesplan w działalności handlowej	43
9. Podatki w działalności handlowej	46
Rozdział 2. Bezpieczeństwo i higiena pracy	49
1. Obowiązki pracodawcy w zakresie przestrzegania przepisów bhp w zakładzie pracy	50
2. Obowiązki pracownika w zakresie przestrzegania przepisów bhp w zakładzie pracy	55
3. Nadzór nad warunkami bezpieczeństwa i higieny pracy	57
4. Przepisy dotyczące ochrony środowiska	64
5. Bezpieczeństwo podmiotu gospodarczego	72
6. Ochrona praw autorskich	78
7. Ochrona danych osobowych	82
Rozdział 3. Wybrane zagadnienia prawa pracy	85
1. Powstanie stosunku pracy	86
1.1. Rodzaje umów o pracę	88
1.2. Rozwiązanie umowy o pracę	93
1.3. Wynagrodzenie pracownika	97
1.4. Wydajność pracy	99

Rozdział 4. Praca biurowa w działalności handlowej	103
1. Sporządzanie pism i przyjmowanie korespondencji	104
1.1. Rodzaje pism	104
1.2. Zasady sporządzania pism	107
1.3. Prowadzenie korespondencji	122
2. Programy biurowe przydatne w działalności handlowej	124
2.1. Programy komputerowe ogólnego wykorzystania	124
2.2. Specjalistyczne programy komputerowe	125
3. Urządzenia biurowe i ich obsługa	127
4. Ergonomiczne stanowisko pracy i zasady bhp	134
Rozdział 5. Marketing w działalności handlowej	137
1. Wpływ rynku na działalność handlową	138
1.1. Rynek i jego elementy	138
1.2. Rynek w marketingu	142
1.3. Czynniki wpływające na decyzje nabywców	144
2. Otoczenie przedsiębiorstwa	147
2.1. Elementy otoczenia przedsiębiorstwa	147
2.2. Mikrootoczenie przedsiębiorstwa	148
2.3. Makrootoczenie przedsiębiorstwa	149
3. Marketing i jego instrumenty	154
3.1. Koncepcje marketingu mix	154
3.2. Produkt w działalności przedsiębiorstwa	155
3.3. Warstwowa koncepcja produktu	162
3.4. Klasyfikacja produktów	164
3.5. Cykl życia produktu	166
3.6. Analiza portfelowa	169
3.7. Strategie produktu	171
3.8. Cena produktu	173
3.9. Strategie cenowe	174
3.10. Różnicowanie cen	178
3.11. Modele dystrybucji	180
3.12. Strategie dystrybucji	181
3.13. Nowoczesne systemy dystrybucyjne	182
3.14. Pojęcie promocji	185
3.15. Narzędzia promocji	187
3.16. Personel w handlu	190
3.17. Współczesne trendy marketingu	191

4. Badania marketingowe	198
4.1. Istota badań marketingowych	198
4.2. Metody i techniki gromadzenia danych pierwotnych	200
4.3. Budowa kwestionariusza ankiety	202
4.4. Pomiar w badaniu ankietowym	204
Rozdział 6. Przychody i koszty w działalności handlowej	209
1. Przychody w działalności handlowej	210
2. Koszty w działalności handlowej	212
Bibliografia	215

WPROWADZENIE

Podręcznik *Przedsiębiorca w handlu* został napisany zgodnie z nową podstawą programową kształcenia w zawodzie sprzedawca. Treści zawarte w podręczniku skoncentrowano na efektach kształcenia wyodrębnionych w podstawie programowej, w tym kształcenia obowiązującego we wszystkich zawodach oraz obowiązującego w ramach wybranej grupy zawodów, traktowanego jako podbudowa do uzyskania wyodrębnionych kwalifikacji.

Efektów kształcenia ujawniają się w umiejętnościach, jakie zdobywa uczeń w zawodzie sprzedawca, który:

BHP (1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią;

BHP (2) rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska w Polsce;

BHP (3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;

BHP (7) organizuje stanowisko pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;

BHP (9) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosuje przepisy prawa dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;

PDG(1) stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej;

PDG(2) stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego;

PDG(3) stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej;

PDG(4) rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi;

PDG(7) przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej;

PDG(10) planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej;

PDG(11) optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej;

PKZ(A.j)(11) określa znaczenie marketingu w działalności reklamowej oraz rozróżnia jego elementy;

A.18.1.(12) informuje klientów indywidualnych i instytucjonalnych o ofercie sprzedażowej;

A.18.2.(12) obsługuje urządzenia techniczne stosowane na stanowiskach pracy;

A.18.2.(14) stosuje przepisy prawa dotyczące podatku VAT.

W podręczniku uwzględniono wymagania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Jego wysoka jakość merytoryczna pozwoli przygotować kadry na potrzeby szeroko rozumianej branży handlowej.

WSTĘP

Drodzy Uczniowie!

Oddajemy do Waszych rąk podręcznik *Przedsiębiorca w handlu*, który zawiera wiedzę dotyczącą rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, znajomości i umiejętności stosowania przepisów prawnych – w szczególności dotyczących prawa pracy, ochrony przeciwpożarowej, bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa autorskiego, ochrony danych osobowych, zagadnień marketingu w działalności handlowej, przychodów i kosztów w działalności handlowej.

Wybór treści podręcznika został podporządkowany takim celom, jak:

- kształcenie umiejętności posługiwania się pojęciami ekonomicznymi funkcjonującymi w gospodarce rynkowej,
- kształcenie podstawowych umiejętności korzystania z przepisów prawnych,
- wprowadzenie do samodzielnego rozwiązywania prostych problemów ekonomicznych i prawnych z poszczególnych dziedzin prawa,
- kształcenie podstawowych umiejętności w zakresie marketingu,
- zapoznanie z zasadami uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- kształcenie umiejętności niezbędnych w pracy sprzedawcy i prowadzeniu przedsiębiorstwa handlowego.

W części „Pytania i ćwiczenia” znajdziecie zadania o różnym stopniu trudności.

Podręcznik został napisany zgodnie z nową podstawą programową oraz programem nauczania w zawodzie sprzedawca. Może być realizowany na podstawie dostępnych programów tego zawodu, w tym programów modułowych.

Agnieszka Urzędowska-Wardencka
Maria Wajgner

Podstawy działalności gospodarczej

1.

PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne zostały określone w *Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej*.

Działalność gospodarcza jest to zarobkowa działalność wytwórcza, handlowa, budowlana, usługowa, a także działalność zawodowa prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły. Zalicza się też do niej poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż.

Działalność gospodarczą cechuje zatem:

- charakter zarobkowy,
- szeroki zakres wykonywanych czynności,
- ciągłość.

Osoby prowadzące taką działalność nazywa się przedsiębiorcami.

Przedsiębiorcą jest **osoba fizyczna, osoba prawna** i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną (np. spółka jawna), wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. W spółkach cywilnych jest więc tylu przedsiębiorców, ilu jest wspólników.

Przedsiębiorca rozpoczynający działalność gospodarczą powinien przede wszystkim ustalić przedmiot działalności gospodarczej (rodzaj sprzedawanych towarów czy usługi) oraz formę działalności (działalność samodzielna lub spółka). Powinien również wziąć pod uwagę pewne wymagania, które ustanowił ustawodawca. Przedsiębiorca może być zobowiązany do przedstawienia dokumentu stwierdzającego posiadanie odpowiednich kwalifikacji (np. lekarz musi

mieć wykształcenie medyczne). Rozpoczęcie działalności gospodarczej może być uzależnione od uzyskania koncesji (np. na działalność związaną z dystrybucją programów radiowych i telewizyjnych), zezwolenia (np. na prowadzenie apteki) czy licencji (np. na wykonywanie transportu drogowego).

Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą samodzielnie zdany jest wyłącznie na siebie, co ma swoje plusy i minusy. Zaletą jest to, że odpowiada tylko za to, co sam wykona czy postanowi, i nie musi się z nikim dzielić zyskami. Wadą jest natomiast to, że sam ponosi straty, nie może z nikim „podzielić się stratami”.

Mocne strony samodzielnej działalności gospodarczej:

- łatwość założenia i ewentualnej likwidacji działalności gospodarczej,
- znacznie niższe koszty założenia i prowadzenia działalności gospodarczej niż spółki,
- cały wypracowany zysk w firmie trafia do kieszeni przedsiębiorcy,
- przedsiębiorca jest niezależny przy podejmowaniu decyzji, nikogo nie musi pytać o zgodę.

Słabe strony samodzielnej działalności gospodarczej:

- ograniczenia w rozwoju firmy,
- przedsiębiorca może liczyć wyłącznie na siebie,
- przedsiębiorca ponosi pełną odpowiedzialność, to znaczy, że w wypadku zobowiązań podatkowych odpowiada całym swoim majątkiem.

Podstawowymi źródłami prawa gospodarczego są:

- *Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej* (t.j. DzU z 2013 r. poz. 672),
- *Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym* (t.j. DzU z 2013 r. poz. 1203),
- *Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych* (t.j. DzU z 2013 r. poz. 1030),
- *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny* (t.j. DzU z 2014 r., poz. 121).

2.

OSOBA FIZYCZNA

Osoba fizyczna

Osobą fizyczną we współczesnym prawie jest każdy człowiek. Może ona, tak jak osoba prawna być podmiotem stosunku cywilnoprawnego. Każda osoba fizyczna posiada bezwarunkową zdolność prawną. Początek i koniec osoby fizycznej wyznaczają fakty biologiczne – narodziny i śmierć.

Zdolność prawna to zdolność do tego, aby być podmiotem praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego.

Zdolność prawną ma każdy człowiek od chwili urodzenia do momentu śmierci. Ma ją również dziecko poczęte (łac. *nasciturus*), choć prawa i zobowiązania majątkowe uzyskuje pod warunkiem, że urodzi się żywe. Mają ją więc nie tylko dorośli, ale także dzieci, które mogą odziedziczyć majątek po zmarłym rodzicu. Dziecko może być właścicielem, dzierżawcą, dłużnikiem.

Fakt urodzenia i fakt śmierci stwierdza Urząd Stanu Cywilnego przez wydanie, odpowiednio, aktu urodzenia lub aktu zgonu. Jeżeli akt zgonu nie może być wydany, wówczas podstawą do jego sporządzenia może być jedynie postanowienie sądu o stwierdzeniu zgonu albo o uznaniu danej osoby za zmarłą.

Sądowe stwierdzenie zgonu to postanowienie sądu, które zostaje wydane wówczas, gdy śmierć osoby jest niewątpliwa, chociaż nie odnaleziono zwłok, np. ktoś utopił się na oczach świadków.

Zdolność do czynności prawnych jest to możliwość zaciągania zobowiązań, nabywania praw i rozporządzania nimi w wyniku własnego działania.

Od zdolności prawnej odróżnić należy *zdolność do czynności prawnych*. Dziecko do lat 13, chociaż ma zdolność prawną, nie może samo zaciągać zobowiązań, nabywać praw ani rozporządzać nimi, nie ma bowiem zdolności do czynności prawnych. Ten rodzaj zdolności daje prawo do aktywności, które

stwarza możliwość samodzielnego dysponowania swymi uprawnieniami. Na zakres zdolności do czynności prawnych wpływają ograniczenia związane z wiekiem osoby fizycznej lub z postanowieniem sądu o ubezwłasnowolnieniu osoby fizycznej.

Pełną zdolność do czynności prawnych ma osoba fizyczna, która ukończyła 18 lat i nie jest ubezwłasnowolniona. Pełnoletność można uzyskać również przed ukończeniem 18. roku życia przez zawarcie małżeństwa – wyjątek ten dotyczy jedynie kobiety.

Ograniczoną zdolność do czynności prawnych ma osoba fizyczna między 13. a 18. rokiem życia oraz osoba częściowo ubezwłasnowolniona.

Zdolności do czynności prawnych nie mają osoby fizyczne, które nie ukończyły lat 13 oraz osoby całkowicie ubezwłasnowolnione.

Pełnoletnim jest każdy, kto ukończył lat 18. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej mimo unieważnienia małżeństwa.

Osoby mające **pełną zdolność do czynności prawnych** mogą dokonywać wszelkich czynności prawnych, np. nie tylko dostać, ale i podarować, nie tylko kupić, ale i sprzedać dom, samochód czy komputer.

Osoba o **ograniczonej zdolności do czynności prawnych** nie może bez zgody swego przedstawiciela ustawowego (np. rodziców czy opiekunów) dokonywać czynności rozporządzających i zobowiązujących, ale może np. zawierać umowy w sprawach życia codziennego, dysponować zarobionymi przez siebie pieniędzmi oraz przedmiotami oddanymi jej przez przedstawiciela ustawowego do swobodnego użytku.

Czynności prawne dokonywane przez osoby **niemające zdolności do czynności prawnych** są nieważne. Wyjątek stanowią umowy zawierane w drobnych sprawach życia codziennego. Dziecko może kupić gazetę, chleb, mleko, ale już nie komputer czy podobną wartościową rzecz. Rodzice mają prawo żądać od sprzedawcy zwrotu pieniędzy za niefortunny zakup swojego dziecka.

0–13 lat	<p>Brak zdolności do czynności prawnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siedmiolatek może być właścicielem działki, ale nie może jej sprzedać. • Może kupić masło, chleb, gazetę, bilet do kina.
13–18 lat	<p>Ograniczona zdolność do czynności prawnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trzynastolatek może sprzedać swoją działkę, jeżeli uzyska zgodę przedstawiciela ustawowego. • Nie może jednak nadal sporządzić testamentu i zapisać w nim działki swojemu przyjacielowi. • Może zaprosić kogoś do kina, kupić książki, programy komputerowe, rozporządzać swoim zarobkiem oraz przedmiotami oddanymi mu do swobodnego użytku.
Ukończone 18 lat	<p>Pełna zdolność do czynności prawnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osiemnastolatek może sprzedać swoją działkę, zapisać ją w testamencie swojemu przyjacielowi, wyjechać z dziewczyną w podróż dookoła świata, a nawet się z nią ożenić. • Może sam o sobie decydować, założyć działalność gospodarczą i dokonywać wszelkich czynności prawnych.

pytania
i ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Uzupełnij tabelę, wstawiając w odpowiednie miejsce podaną czynność prawną:

kupno masła, chleba, gazety; sporządzenie testamentu; dysponowanie zarobionymi przez siebie pieniędzmi; sprzedaż mieszkania; rozporządzenie przedmiotami oddanymi przez przedstawiciela ustawowego do swobodnego użytku; podpisanie umowy o pracę, zmiana stanu cywilnego

Brak zdolności do czynności prawnych	Ograniczona zdolność do czynności prawnych	Pełna zdolność do czynności prawnych

OSOBA PRAWNA

3.

Kto może być osobą prawną?

Osoba prawna to jednostka organizacyjna wyposażona dzięki normie prawnej w zdolność do samodzielnego występowania w obrocie prawnym jako podmiot praw i obowiązków. Stanowi obok osoby fizycznej jedyny wymieniony w art. 1 Kodeksu cywilnego podmiot stosunków cywilnoprawnych.

Osoba prawna już od momentu uzyskania tego statusu posiada zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych. Ponieważ zdolności te nabywa w tym samym momencie, często traktuje się je łącznie.

Osobami prawnymi nie są szkoły, jednostki wojskowe, urzędy państwowe czy gminne. Jedyną wprost wymienioną przez Kodeks cywilny osobą prawną jest Skarb Państwa. Jest to szczególna osoba prawna – samo Państwo.

Obecnie Skarb Państwa jest instytucją prawną występującą w stosunkach cywilnoprawnych jako podmiot praw i obowiązków dotyczących tej części mienia państwowego, która nie pozostaje pod zarządem innych państwowych osób prawnych. Na przykład jest podmiotem praw i obowiązków w stosunku do mienia szkół podstawowych i gimnazjalnych. Jednostki te nie mają osobowości prawnej i nie mogą występować samodzielnie jako podmioty stosunków cywilnych, dlatego w praktyce występują w imieniu Skarbu Państwa, a nabyte przez nie prawa i zaciągnięte zobowiązania są prawami i zobowiązaniami Skarbu Państwa.

Skarb Państwa jest szczególną osobą prawną. W stosunkach cywilnoprawnych jest on podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych. Skarb Państwa tworzą wszystkie państwowe jednostki organizacyjne, które nie posiadają osobowości prawnej (np. szpital państwowy, jednostka wojskowa). W jego imieniu występują uprawnione organy lub jednostki (np. minister Skarbu Państwa, zakład budżetowy).

Osobami prawnymi mogą być również jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają taki status. Osobowość prawną uzyskaną na podstawie szczególnych przepisów posiadają m.in. **przedsiębiorstwa państwowe**, **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością**, **spółdzielnie** i **fundacje**. Podmioty te nabywają ją na podstawie aktu właściwego organu państwowego, koncesji, wpisu do odpowiedniego rejestru.

Zdolność do czynności prawnych osób prawnych świadczy o posiadaniu uprawnień, dzięki którym osoba prawna od chwili swego powstania może nabywać prawa, zaciągać zobowiązania oraz rozporządzać swoimi prawami.

Osoba prawna działa przez swoje organy (osoby lub grupy osób posiadające kompetencje do podejmowania decyzji w jej imieniu) w sposób przewidziany w ustawie lub wynikający z jej statutu. Osobowość prawną nabywa ona z chwilą wpisu do odpowiedniego **rejestru**. Wpisy są jawne. Siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający. Osoby prawne mogą posiadać niektóre atrybuty osób fizycznych, jak np. dobra osobiste, do których ochrony stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych.

Z punktu widzenia udziału ludzi w strukturze jednostek organizacyjnych wyróżnia się osoby prawne **typu korporacyjnego**, czyli takie, z którymi osoby fizyczne są związane stosunkiem członkostwa i decydują o ich działalności (np. stowarzyszenia, spółdzielnie, związki zawodowe), oraz **zakładowego**, w których brak takiego powiązania z osobą prawną (np. fundacje, przedsiębiorstwa państwowe). Ze względu na pełnione funkcje dzieli się osoby prawne na osoby **gospodarcze** (np. spółki handlowe) oraz inne, których celem nie jest prowadzenie działalności gospodarczej (np. partie polityczne, stowarzyszenia zawodowe).

W obrocie cywilnoprawnym występują też jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, ale wyposażone w zdolność prawną, zdolność do czynności prawnych i w zdolność sądową (np. spółki jawne).

Kodeks cywilny

Art. 33. Osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną.

Art. 34. Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nie należącego do innych państwowych osób prawnych.

Art. 35. Powstanie, ustrój i ustanie osób prawnych określają właściwe przepisy; w wypadkach i w zakresie w przepisach tych przewidzianych organizację i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut.

Ćwiczenie 1

Odpowiedz na pytanie: **Czy można ubezwłasnowolnić osobę prawną?**
Uzasadnij swoją odpowiedź.

pytania
i ćwiczenia

4.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA POD SZCZEGÓLNYM NADZOREM

Przedsiębiorca musi spełnić określone przepisami prawa warunki wykonywania działalności gospodarczej. W szczególności dotyczy to ochrony przed zagrożeniem życia i zdrowia ludzkiego, ochrony środowiska, moralności publicznej. W pewnych wypadkach wymaga się od przedsiębiorcy odpowiednich kwalifikacji. W stosunku do niektórych rodzajów działalności gospodarczej ustawodawca nałożył na przedsiębiorcę obowiązek uzyskania dodatkowych dokumentów: koncesji, zezwoleń, licencji, wpisu do rejestru działalności regulowanej.

Koncesja jest to wyrażona przez właściwy organ państwa zgoda na prowadzenie działalności gospodarczej zastrzeżonej ze względu na przesłanki, takie jak bezpieczeństwo państwa, obywateli albo inny ważny interes publiczny.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej wymaga uzyskania koncesji w zakresie:

- poszukiwania, rozpoznawania złóż węglowodorów oraz kopalin stałych objętych własnością górnictw, wydobywania kopalin ze złóż, podziemnego bezziornikowego magazynowania substancji oraz podziemnego składowania odpadów,
- obrotu materiałami wybuchowymi, bronią i amunicją oraz technologią wyrobów o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, a także wytwarzania tego rodzaju produktów,
- wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw i energii oraz obrotu nimi,
- ochrony osób i mienia,
- rozpowszechniania programów radiowych i telewizyjnych z wyłączeniem programów rozpowszechnianych wyłącznie w systemie teleinformatycznym, które nie są rozprowadzane naziemnie, satelitarnie lub w sieciach kablowych,
- przewozów lotniczych,
- prowadzenia kasyna gry.

Udzielenie koncesji, odmowa udzielenia, zmiana, cofnięcie lub ograniczenie zakresu należy do kompetencji organu koncesyjnego. Zwykle jest nim minister właściwy ze względu na przedmiot działalności gospodarczej podlegającej koncesjonowaniu. Szczegółowy zakres i warunki wykonywania tego rodzaju działalności określają przepisy odrębnych ustaw, np. przewozy lotnicze określa prawo lotnicze, rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych – *Ustawa o radiofonii i telewizji*. Koncesje wydawane są na podstawie decyzji administracyjnej na czas nieoznaczony. Jeżeli liczba przedsiębiorców spełniających warunki do otrzymania koncesji jest większa niż przewidziana liczba koncesji, to udziela się ich w trybie przetargu.

Co podlega koncesjonowaniu?	Kto wydaje koncesje?
Poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż węglowodorów oraz kopalini stałych objętych własnością górnictw, ...	Minister właściwy do spraw środowiska
Wytwarzanie materiałów wybuchowych, broni i amunicji oraz obrót nimi, ...	Minister właściwy do spraw wewnętrznych
Wytwarzanie, przetwarzanie, magazynowanie, dystrybucja paliw i energii oraz obrót tymi produktami	Prezes Urzędu Regulacji Energetyki
Ochrona osób i mienia	Minister właściwy do spraw wewnętrznych
Rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych z wyłączeniem programów rozpowszechnianych wyłącznie w systemie teledystrybucyjnym, ...	Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji
Przewozy lotnicze	Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego
Prowadzenie kasyna gry	Minister właściwy do spraw finansów

Źródło: opracowanie własne.

Zezwolenia, licencje, zgody obowiązują w wypadku podejmowania działalności, nad którą państwo chce zachować kontrolę. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej zawiera zamknięty katalog tych ograniczeń. Zezwolenie wydawane jest na podstawie decyzji administracyjnej po sprawdzeniu przez właściwy organ, gdy ubiegający się o nie przedsiębiorca spełnia wymogi dotyczące prowadzenia takiej działalności. Dotyczy to:

- wykonywania działalności ubezpieczeniowej,
- sprzedaży napojów alkoholowych,
- hurtowego obrotu środkami farmaceutycznymi,
- produkcji tablic rejestracyjnych,
- prowadzenia apteki,
- prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt,
- urządzania i prowadzenia działalności w zakresie gier losowych i zakładów wzajemnych,

- prowadzenia działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej,
- usług telekomunikacyjnych.

Zezwolenie można otrzymać łatwiej niż koncesję. Mniejsze są wymagania stawiane przedsiębiorcom, a właściwe urzędy zazwyczaj znajdują się bliżej nich. Koncesje bowiem przeważnie zdobywa się w urzędach centralnego szczebla, a zezwolenia wydaje najczęściej organ jednostki samorządu terytorialnego (wójt, burmistrz, prezydent, starosta, marszałek – jako zadanie zlecone z zakresu działania administracji rządowej). Warto jednak wiedzieć, że np. zezwolenie na prowadzenie apteki wydaje Wojewódzki Inspektor Farmaceutyczny, zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej – Komisja Nadzoru Finansowego, zezwolenie na zarządzanie lotniskiem – Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

Każdy przyszły przedsiębiorca powinien dokładnie zapoznać się z przepisami ustawy regulującej daną działalność gospodarczą i sprawdzić, do jakiego organu powinien zwrócić się o wydanie zezwolenia.

Często też przedsiębiorca, który stara się o uzyskanie zezwolenia, musi zdobyć odpowiednie uprawnienia zawodowe. Dotyczy to m.in. doradztwa podatkowego, usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, zawodu architekta, lekarza, notariusza. Nieraz przedsiębiorca musi odbyć aplikację, staż zawodowy, zdać odpowiedni egzamin, by zostać wpisanym na listę osób uprawnionych do wykonywania zawodu.

O wydanie zezwolenia może ubiegać się przedsiębiorca, który został już zarejestrowany w odpowiednim rejestrze.

Zezwolenia są zróżnicowane pod względem przedmiotu, organów wydających je oraz sposobu ich wydawania. Niezmienne pozostają: konieczność złożenia wniosku przez przedsiębiorcę ubiegającego się o wydanie zezwolenia oraz udzielenie zezwolenia przez właściwy organ po sprawdzeniu, czy spełnione zostały warunki prowadzenia działalności objętej wymogiem zezwolenia.

Uzyskania licencji wymaga prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie określonym w przepisach ustaw o transporcie drogowym i kolejowym. Licencję muszą posiadać również taksówkarze. Uzyskania zgody wymaga także prowadzenie systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej wprowadziła do polskiego porządku prawnego instytucję działalności regulowanej. Działalność ta obok koncesji i zezwoleń jest jednym ze sposobów reglamentacji działalności gospodarczej.

Czym charakteryzuje się regulowana działalność gospodarcza?

Cechą działalności regulowanej jest obowiązek uzyskania wpisu do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez właściwy organ. Aby uzyskać taki wpis, przedsiębiorca obowiązany jest spełnić szczególne warunki wymagane do prowadzenia tego rodzaju działalności, określone w ustawie szczególnej. Mogą to być np. odpowiednie uprawnienia zawodowe polegające na posiadaniu specjalistycznej wiedzy lub szczególnych umiejętności, potwierdzone świadectwami ukończenia szkoły, kursu, zaświadczeniem o zdanym egzaminie lub certyfikatem.

Rodzaj działalności regulowanej	Rejestr działalności regulowanej
Działalność w zakresie usług detektywistycznych	Rejestr działalności detektywistycznej, prowadzony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych
Działalność w zakresie organizowania wyścigów konnych	Rejestr organizatorów wyścigów konnych prowadzony przez prezesa Polskiego Klubu Wyścigów Konnych
Organizowanie imprez turystycznych oraz pośredniczenie na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych	Rejestr organizatorów turystyki i pośredników turystycznych prowadzony przez marszałka województwa
Działalność w zakresie prowadzenia stacji kontroli pojazdów	Rejestr przedsiębiorców prowadzących stacje kontroli pojazdów prowadzony przez marszałka województwa
Działalność kantorowa	Rejestr działalności kantorowej prowadzony przez prezesa NBP
Prowadzenie indywidualnej praktyki lekarskiej, specjalistycznych praktyk lekarskich lub grupowych praktyk lekarskich	Rejestr indywidualnych praktyk lekarskich, indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich lub grupowych praktyk lekarskich prowadzony przez okręgową radę lekarską

Źródło: opracowanie własne.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej zawiera podstawowe przepisy dotyczące działalności regulowanej. Kwestie szczegółowe, takie jak warunki prowadzenia danej działalności, organ prowadzący rejestr, treść oświadczenia przedsiębiorcy, dane podlegające wpisowi do rejestru itp., określają przepisy ustaw regulujących daną działalność.

Organ prowadzący rejestr działalności regulowanej dokonuje wpisu na wniosek przedsiębiorcy, po złożeniu przez niego oświadczenia o spełnieniu wymogów koniecznych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Organ prowadzący rejestr nie sprawdza, czy przedsiębiorca rzeczywiście spełnia określone warunki. Od tej reguły istnieje jednak wyjątek. Dotyczy on działalności regulowanej w zakresie indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej oraz grupowej praktyki lekarskiej. Okręgowa rada lekarska dokonuje wpisu do rejestru po stwierdzeniu, że starający się o wpis spełnia warunki wykonywania działalności w tym zakresie.

pytania
i ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Zakwalifikuj podaną dziedzinę działalności gospodarczej, oznaczając: cyfrą 1 – działalność podlegającą koncesjonowaniu, cyfrą 2 – wymagającą zezwolenia, cyfrą 3 – podlegającą obowiązkowi wpisu do rejestru działalności regulowanej.

1. Usługi telekomunikacyjne
2. Ochrona osób i mienia
3. Wyrób i rozlew wódek
4. Działalność kantorowa
5. Działalność w zakresie usług detektywistycznych
6. Rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych
7. Działalność gospodarcza w zakresie organizowania imprez turystycznych
8. Działalność polegająca na świadczeniu usług turystycznych obejmujących organizowanie polowań dla cudzoziemców na terytorium RP
9. Przewozy lotnicze
10. Prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt
  - a. ....
  - b. ....
  - c. ....

KROK PO KROKU DO ZAŁOŻENIA WŁASNEJ FIRMY

5.

Procedury prowadzące do założenia indywidualnej działalności gospodarczej rozpoczyna się od rejestracji. Przedsiębiorcy działający jednoosobowo oraz wspólnicy spółek cywilnych rejestrują się w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), którą prowadzi minister gospodarki. Zaletą tej formy organizacyjno-prawnej jest niewątpliwie szybkość, z jaką można zarejestrować firmę. W razie wyboru działalności w formie spółki osobowej albo kapitałowej rejestracji dokonujemy w **Krajowym Rejestrze Sądowym** prowadzonym przez sądy rejonowe właściwe ze względu na siedzibę tworzonej spółki. Wymagane formularze dostępne są w sądach.

Wniosek o wpis do CEIDG (formularz CEIDG-1) jest jednocześnie:

- wnioskiem o nadanie numeru REGON,
- zgłoszeniem do urzędu skarbowego (rejestracja, nadanie NIP, wybór formy opodatkowania),
- zgłoszeniem płatnika składek do ZUS lub oświadczeniem o kontynuowaniu ubezpieczenia w KRUS.

Wszelkie czynności związane z wpisem do CEIDG są bezpłatne. Wniosek można złożyć za pośrednictwem strony CEIDG (www.firma.gov.pl). Możliwe jest także przygotowanie wniosku online i późniejsze potwierdzenie tożsamości wnioskodawcy w najbliższym urzędzie gminy (miasta).

Przedsiębiorca w celu zarejestrowania firmy wypełnia odpowiedni formularz na stronie internetowej. Proces rejestracji jest szybki i prosty:

- przedsiębiorca wypełnia jeden wniosek,
- składa go przez internet (z podpisem elektronicznym lub bez podpisu),
- rejestracja odbywa się natychmiast, bez zbędnej zwłoki, system informatyczny przekazuje dane urządnom zajmującym się rejestracją działalności gospodarczej.

Nadal możliwe jest bezpośrednie załatwienie sprawy w najbliższym urzędzie miasta (gminy) i osobiste wypełnienie formularza CEIDG-1. Przedsiębiorca składa tylko jeden zintegrowany wniosek o wpis do wszystkich rejestrów urzędów zaangażowanych w procedury rejestracji.

Niezależnie od wypełnienia wniosku przedsiębiorca musi zgłosić się do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego i złożyć formularz ZUS ZUA albo ZUS ZZA przekazywany w formie elektronicznej lub pisemnej bezpośrednio do ZUS.

Podjęcie działalności gospodarczej

Zgodnie z nowymi przepisami przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą już w dniu złożenia wniosku, chyba że złożył wniosek w wersji elektronicznej bez podpisu elektronicznego. Z rozpoczęciem działalności gospodarczej nie trzeba czekać na rejestrację i otrzymanie wypisu z rejestru (poza działalnością określonego rodzaju, tj. podlegającą reglamentacji). Ustawa przewiduje niezwłoczne wydanie przedsiębiorcy zaświadczenia o wpisie do ewidencji. Załatwianie spraw przedsiębiorców składających wnioski osobiście powinno odbywać się bez zwłoki („od ręki”).

Wniosek CEIDG-1 może wpłynąć do urzędu w postaci:

- formularza papierowego przyniesionego przez przedsiębiorcę,
- formularza papierowego z notarialnym potwierdzeniem podpisu przesłanego listem poleconym,
- elektronicznej bez podpisu elektronicznego,
- elektronicznej z podpisem elektronicznym.

ważne

Działalność gospodarczą, nad którą państwo zastrzegło sobie kontrolę, można rozpocząć dopiero po uzyskaniu koncesji, zezwolenia albo zaświadczenia o wpisie do rejestru działalności regulowanej.

CEIDG-1 WNIOSK O WPIS DO CENTRALNEJ EWIDENCJI I INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ				
Wniosek ten stanowi jednocześnie zgłoszenie do ZUS/KRUS, GUS oraz naczelnika urzędu skarbowego.				
Wniosek dotyczy osoby fizycznej podlegającej wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).				
Wniosek dotyczy również aktualizacji danych nieobjętych wpisem do CEIDG.			Miejsce na kod paskowy	
Przed wypełnieniem należy zapoznać się z instrukcją. Pola wymagane we wniosku o nowy wpis oznaczone na formularzu znakiem (*).				
01. Rodzaj wniosku:		02. Miejsce i data złożenia wniosku (wypełnia urząd):		
☐ 1 - wniosek o wpis do CEIDG ☐ 2 - wniosek o zmianę wpisu w CEIDG; data powstania zmiany (RRRR-MM-DD) _ _ _ _ - - - - ☐ 3 - wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej ☐ 4 - wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej ☐ 5 - wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG		02.1. Nazwa urzędu, w którym składany jest wniosek: 02.2. Data złożenia wniosku:		
03. Dane wnioskodawcy:				
1. Płeć*: Kobieta ☐ Mężczyzna ☐		*2a. Rodzaj dokumentu tożsamości*: Dowód osobisty ☐ Paszport ☐ Inny ☐ , podać jaki ..... *2b. Seria i nr dokumentu tożsamości*:		
3. PESEL*: _ _ _ _ - - - - Nie posiadam numeru PESEL ☐		4. NIP*: _ _ _ _ - - - - Nie posiadam numeru NIP ☐		
		5. REGON*: _ _ _ _ - - - - Nie posiadam numeru REGON ☐		
6. Nazwisko*:		7. Imię pierwsze*:		
8. Nazwisko rodowe:		9. Imię drugie: (o ile posiada)		
10. Imię ojca*:		11. Imię matki*:		
12. Miejsce urodzenia*:		13. Data urodzenia*: _ _ - - - - - - (RRRR-MM-DD)		
14. Posiadane obywatelstwa: ☐ polskie Inne:				
15. Zgodnie z art. 233 §6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 533 z późn.zm.) osoba, która składa fałszywe oświadczenie i została uprzedzona o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Uprzedzony o odpowiedzialności karnej z art. 233 §6 Kodeksu karnego, oświadczam, iż wobec osoby, której dotyczy niniejszy wniosek, nie orzeczono prawomocnie zakazów, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 16-18 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w zakresie działalności gospodarczej objętej wpisem w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. ☐ - tak, składam oświadczenie ☐ - nie składam oświadczenia				
03.1. Jestem cudzoziemcem, o którym mowa w art. 13 ust. 2 ☐ , ust. 4 ☐ ust. 5 ☐ ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.				
03.2. Dane dokumentu potwierdzającego status cudzoziemca:				
1. Data wydania dokumentu: _ _ - - - - - - (RRRR-MM-DD)		2. Sygnatura dokumentu:		
		3. Organ wydający dokument:		
04. Adres miejsca zamieszkania wnioskodawcy:				
1. Kraj*:	2. Województwo:	3. Powiat:	4. Gmina:	
5. Miejscowość:		6. Ulica:	7. Nr nieruchomości/domu:	8. Nr lokalu:
9. Kod pocztowy:		10. Poczta:		
11. Opis nietypowego miejsca:				
05. Adres miejsca zameldowania wnioskodawcy (jeśli inny niż w rubryce 04): ☐ brak miejsca zameldowania ☐				
1. Województwo:	2. Powiat:	3. Gmina:		
4. Miejscowość:		5. Ulica:	6. Nr nieruchomości/domu:	7. Nr lokalu:
8. Kod pocztowy:	9. Poczta:			
06. Firma przedsiębiorcy, którego wniosek dotyczy* (nazwa firmy musi zawierać Imię i Nazwisko przedsiębiorcy):				
☐ 06.1. Przewidywana liczba pracujących*:		☐ 06.2. Przewidywana liczba zatrudnionych*:		

Bank

Przedsiębiorca nie ma obowiązku posiadania konta bankowego, ale jest ono wyjątkowo wymagane do przeprowadzania określonych typów transakcji czy płatności, dlatego też lepiej, aby rachunek bankowy otworzył. Podatnicy prowadzący działalność gospodarczą opodatkowani na zasadach ogólnych mają obowiązek dokonywania płatności podatku przelewem, dlatego istnieje konieczność posiadania przez nich rachunku bankowego. Przedsiębiorca będąc w banku, powinien skierować swoje kroki do stanowiska, przy którym umieszczona jest informacja: „zakładanie kont dla podmiotów gospodarczych” lub po prostu „obsługa podmiotów gospodarczych” i złożyć wniosek o rejestrację konta.

Do założenia rachunku niezbędne będą następujące dokumenty:

- dowód osobisty,
- zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (otrzymane z gminy),
- pieczętka.

Pieczętka powinna zawierać: nazwę firmy, adres, numer telefonu.

Inspekcje i straże

Jeżeli przedsiębiorca zatrudnia pracowników, to zgodnie z art. 209 Kodeksu pracy jest obowiązany w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej zawiadomić na piśmie właściwego inspektora pracy oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego o miejscu, rodzaju i zakresie prowadzonej działalności. Niektóre rodzaje działalności gospodarczej wymagają zgłoszenia do właściwego inspektora nadzoru budowlanego oraz pozytywnej opinii straży pożarnej.

Art. 26. Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej

1. Osoba fizyczna składa wniosek o wpis do CEIDG za pośrednictwem formularza elektronicznego dostępnego na stronie internetowej CEIDG, w Biuletynie Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw gospodarki oraz za pośrednictwem elektronicznej platformy usług administracji publicznej. System teleinformatyczny CEIDG przesyła wnioskodawcy na wskazany adres poczty elektronicznej potwierdzenie złożenia wniosku.

2. Wniosek o wpis do CEIDG może być również złożony na formularzu zgodnym z formularzem, o którym mowa w ust. 1, w wybranym przez przedsiębiorcę urzędzie gminy:
  - a. osobiście
  - b. wysłany listem poleconym.
  - c. Organ gminy potwierdza tożsamość wnioskodawcy składającego wniosek, o którym mowa w ust. 2 pkt. 1, i potwierdza wnioskodawcy, za pokwitowaniem, przyjęcie wniosku.
3. Organ gminy przekształca wniosek, o którym mowa w ust. 2, na formę dokumentu elektronicznego, opatruje go podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą kwalifikowanego certyfikatu, przy zachowaniu zasad przewidzianych w przepisach o podpisie elektronicznym, albo podpisuje podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP, albo podpisuje w inny sposób akceptowany przez system CEIDG umożliwiający jednoznaczną identyfikację osoby przesyłającej wniosek oraz czasu jego przesłania i przesyła do CEIDG nie później niż następnego dnia roboczego od dnia jego otrzymania.

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. DzU z 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm.).

Ćwiczenie 1

Joanna Nowak chce założyć niepubliczne odpłatne przedszkole w jednej z dzielnic Krakowa. Czy musi to zgłosić do Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej?

Ćwiczenie 2

Jan Nowak planuje rozpoczęcie działalności gospodarczej wymagającej uzyskania koncesji. Czy może ubiegać się o wydanie promesy koncesji przed rozpoczęciem działalności gospodarczej?

Ćwiczenie 3

Jan B. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wynajmu pokoi turystom. Organizuje też dla turystów krótkotrwałe wycieczki oraz imprezy. Czy działalność ta wymaga uzyskania koncesji na prowadzenie działalności organizatora turystyki?

pytania
i ćwiczenia

6.

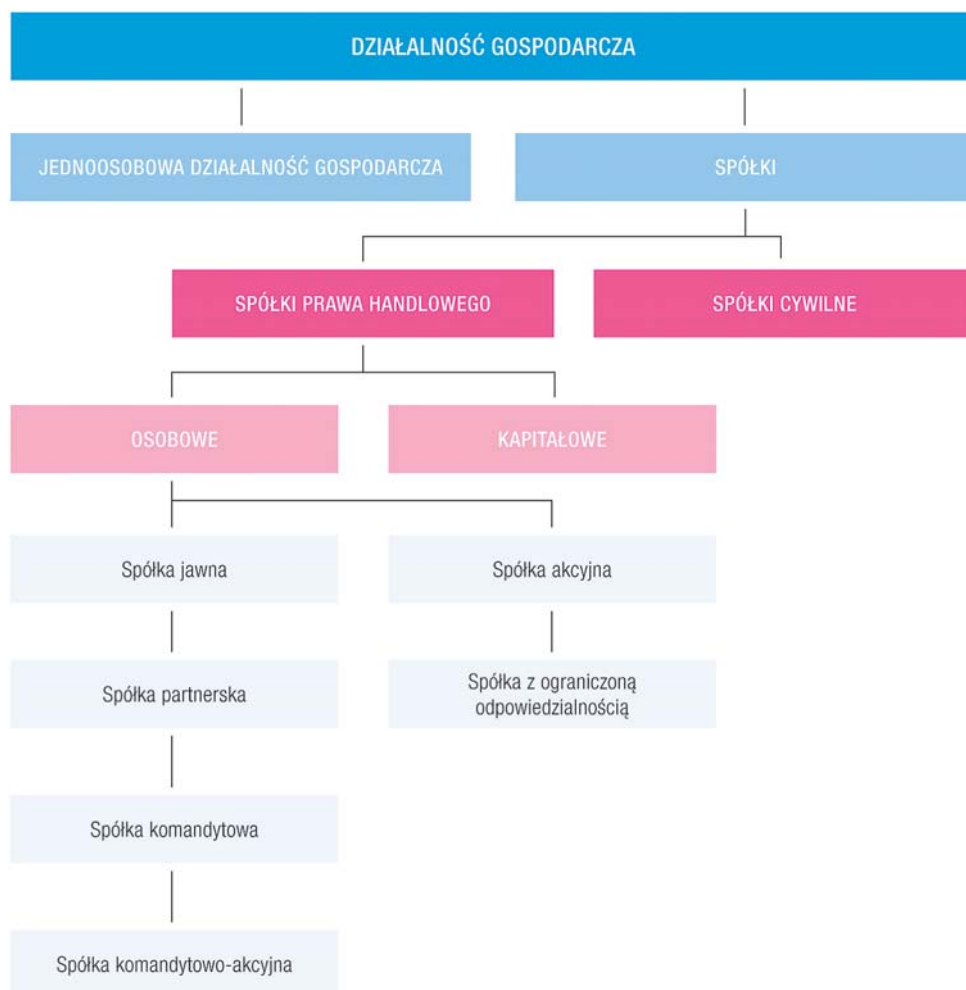
FORMY ORGANIZACYJNO-PRAWNE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Poza omówioną poprzednio jednoosobową działalnością gospodarczą przedsiębiorstwo może mieć inną formę organizacyjno-prawną, np. spółki osobowej czy handlowej. Wybór konkretnej formy wpływa na wiele istotnych kwestii, takich jak procedura rejestracji firmy czy wymagany kapitał.

Podana niżej charakterystyka ma jedynie na celu nakreślić ramy funkcjonowania firmy w formie spółki. Przed podjęciem ostatecznej decyzji warto się dokładnie zastanowić, aby nie popełnić błędu.

Różne formy organizacyjno-prawne działalności gospodarczej:

- indywidualna działalność gospodarcza,
- spółka cywilna,
- spółka jawna,
- spółka partnerska,
- spółka komandytowa,
- spółka komandytowo-akcyjna,
- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółka akcyjna.

Źródło: opracowanie własne.

SPÓŁKA CYWILNA

Spółka cywilna to najprostsza forma prowadzenia działalności gospodarczej. Jako jedyna ze spółek nie jest przedsiębiorcą. Przedsiębiorcami są natomiast jej poszczególni wspólnicy. Ponieważ obecnie spółki cywilne nie mają prawa posiadania firmy, wspólnicy muszą ujawniać swoje nazwiska i imiona w ramach działalności w spółce. Aby mogli występować pod wspólną nazwą, każdy musi podać ją w swoim zgłoszeniu jako własną. Oznacza to, że każdy z nich musi mieć odrębny wpis w ewidencji działalności gospodarczej. Spółka ma natomiast swój numer REGON oraz NIP i jest umową uregulowaną przepisami art. 860–875 Kodeksu

6.1.

cywilnego, którą zawierają wspólnicy, aby osiągnąć założony cel gospodarczy. Podmiotem wszelkich praw i obowiązków nie jest spółka, lecz jej wspólnicy, którzy mogą zaciągać zobowiązania i nabywać prawa. Odpowiadają oni za zobowiązania spółki solidarnie całym swoim majątkiem. Osobisty charakter spółki wiąże się również z tym, że każdy wspólnik jest uprawniony do jej reprezentowania, prowadzenia jej spraw oraz do równego udziału w zyskach lub stratach. Ta forma wymaga dużego wzajemnego zaufania wspólników.

- Spółka cywilna nie ma osobowości prawnej, a więc nie ma organów ani zdolności do dokonywania czynności prawnych.
- Posiada jednak własny NIP i REGON.
- Może być podatnikiem podatku VAT. Podatnikami podatku dochodowego w spółce są jednak poszczególni wspólnicy.

Umowa spółki cywilnej powinna zostać zawarta w formie pisemnej (nie ma rygору nieważności, zatem forma ustna umowy również będzie ważna). Umowę spółki cywilnej zawierają wspólnicy (co najmniej dwóch). Mogą to być osoby fizyczne albo osoby prawne. Spółka może być zawiązana na czas oznaczony albo bezterminowo. Spółka cywilna jest odpowiednią formą działalności w wypadku małej liczby wspólników i z reguły sprawdza się przy prowadzeniu działalności gospodarczej na mniejszą skalę.

pytania
i ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Dwaj wspólnicy zamierzają zawiązać spółkę cywilną. Czy mogą razem złożyć wniosek o wpis spółki cywilnej do CEIDG?

Osobowe spółki handlowe

6.2.

SPÓŁKA JAWNA

Spółka jawna jest osobową spółką handlową, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Spółka ta powstaje z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców (KRS). Każdy ze wspólników ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki, jak również jej reprezentowania. Umowa spółki może jednak wyłączyć prawo wspólnika do jej reprezentowania.

Umowa spółki sporządzana jest w formie pisemnej pod rygorem nieważności i powinna zawierać przynajmniej:

- nazwę firmy i adres siedziby spółki,
- określenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika i ich wartości,
- określenie przedmiotu działalności spółki,
- określenie czasu trwania, jeżeli jest oznaczony.

Za zobowiązania spółki odpowiada każdy wspólnik całym swoim majątkiem – jest to odpowiedzialność solidarna. W odróżnieniu od spółki cywilnej wierzyciel spółki jawnej musi w pierwszej kolejności próbować zaspokoić swoje roszczenia z majątku spółki, a dopiero gdy egzekucja wobec spółki okaże się bezskuteczna, może prowadzić egzekucję z majątku wspólników. Wspólnicy mają prawo do równego udziału w zyskach i równo uczestniczą w pokrywaniu straty, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Majątek spółki stanowi wszelkie mienie wniesione jako wkład lub nabyte przez spółkę w czasie jej istnienia.

Rozwiązanie spółki następuje na skutek:

- śmierci wspólnika lub ogłoszenia jego upadłości,
- postanowień zapisanych w umowie spółki,
- jednomyślnej uchwały wszystkich wspólników,
- ogłoszenia upadłości spółki,
- wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela,
- prawomocnego wyroku sądu.

Porównanie podstawowych cech spółki cywilnej i spółki jawnej

Cecha	Spółka jawna	Spółka cywilna
Moment powstania	Z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS	Z chwilą zawarcia umowy spółki
Status przedsiębiorcy	Spółka jest przedsiębiorcą	Przedsiębiorcami są wspólnicy spółki
Procedura założenia	Możliwa droga tradycyjna oraz przez internet. Konieczność sporządzenia umowy w formie pisemnej oraz wypełnienia wielu formularzy	Możliwa droga tradycyjna oraz przez internet. Umowa zawierana w zwykłej formie pisemnej
Koszty rejestracji	Obowiązek uiszczenia opłat sądowych	Brak opłat rejestracyjnych
Składki ZUS i zdrowotne	Spółka jest płatnikiem składek	Obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, chyba że jest jednocześnie zatrudnienie na umowę o pracę bądź inny tytuł ubezpieczenia

Cecha	Spółka jawna	Spółka cywilna
Odpowiedzialność	Wspólnicy odpowiadają solidarnie i subsydiarnie ze spółką	Przedsiębiorca odpowiada całym majątkiem za wszystkie zobowiązania wynikające z jego działalności
Likwidacja	Wymagane jest przeprowadzenie postępowania likwidacyjnego, chyba że wspólnicy uzgodnią inaczej	Wystarczy zgłoszenie faktu zakończenia działalności
Organy	Brak organów. Spółka może powołać prokurenta	Brak organów

Źródło: opracowanie własne.

6.3.

SPÓŁKA PARTNERSKA

Spółkę partnerską tworzą wspólnicy (partnerzy) w celu wykonywania wolnego zawodu. Może być zawiązana w celu wykonywania więcej niż jednego wolnego zawodu, chyba że przepisy stanowią inaczej. Spółka powstaje z chwilą wpisu do rejestru. Do zgłoszenia spółki do sądu należy dołączyć dokumenty potwierdzające uprawnienia każdego partnera do wykonywania określonego zawodu.

Zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych spółkę partnerską mogą tworzyć tylko osoby uprawnione do wykonywania zawodu **adwokata, aptekarza, architekta, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, księgowego, lekarza, lekarza stomatologa, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego i tłumacza przysięgłego**. Jeśli jeden ze wspólników utraci prawo do wykonywania zawodu, powinien wystąpić ze spółki najpóźniej z końcem roku obrachunkowego, w którym to prawo utracił.

Umowa spółki sporządzana jest na piśmie pod rygorem nieważności. W firmie spółki należy umieścić oprócz nazwy i nazwiska przynajmniej jednego partnera oznaczenie „spółka partnerska”, można też użyć skrótu „sp. p.”.

Spółkę może reprezentować każdy wspólnik samodzielnie. Można też ustanowić zarząd i wyłonić w ten sposób osoby uprawnione do reprezentowania spółki. Cechą szczególną spółki partnerskiej jest odpowiedzialność poszczególnych wspólników za zobowiązania spółki i innych partnerów. Wspólnik odpowiada całym swoim majątkiem osobistym wyłącznie za błędy swoje oraz popełniane przez swoich pracowników. Nie odpowiada natomiast za błędy innych wspólników i ich pracowników. Za inne zobowiązania, niewynikające z błędów przypisanych do czynności każdego wspólnika z osobna, odpowiadają wszyscy partnerzy solidarnie (np. za zobowiązania budżetowe, opłaty za lokal itp.).

W spółce partnerskiej wspólnicy indywidualnie rozliczają podatek dochodowy od osób fizycznych (tak samo jak w wypadku prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej). Na potrzeby podatku VAT spółka jest odrębnym podatnikiem i ma swój NIP, prowadzi też pełną księgowość zgodnie z przepisami *Ustawy o rachunkowości*.

Spółka partnerska jest odpowiednią formą prowadzenia działalności gospodarczej dla osób wykonujących wolne zawody, które chcą ze sobą współpracować, a jednocześnie nie chcą ponosić odpowiedzialności za to, co robią ich wspólnicy.

Rozwiązanie spółki następuje na podstawie:

- zapisów zawartych w umowie spółki,
- jednomyślnej uchwały wszystkich partnerów,
- ogłoszenia upadłości,
- utraty prawa do wykonywania zawodu przez wszystkich partnerów,
- prawomocnego orzeczenia sądu.

SPÓŁKA KOMANDYTOWA

6.4.

Spółka komandytowa jest spółką osobową, w której wspólnikami są: **komplementariusz** – odpowiadający za zobowiązania spółki wobec wierzycieli bez ograniczenia, i **komandytariusz** – odpowiadający za zobowiązania spółki wobec wierzycieli do wysokości sumy komandytowej.

Umowa spółki powinna być sporządzona w formie **aktu notarialnego** i musi składać się z następujących punktów:

- nazwa firmy i adres siedziby spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki (jeśli jest oznaczony),
- wartość wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika,
- oznaczony kwotowo zakres odpowiedzialności każdego komandytariusza wobec wierzycieli (suma komandytowa).

Suma komandytowa to suma pieniężna, która wyznacza górną granicę osobistej odpowiedzialności majątkowej komandytariusza za zobowiązania spółki wobec jej wierzycieli. Suma ta musi być ustalona w umowie spółki.

Spółka powstaje z chwilą wpisu do rejestru. Nazwa spółki powinna zawierać nazwisko przynajmniej jednego z komplementariuszy oraz oznaczenie „spółka komandytowa”, w skrócie „sp.k.". Spółkę reprezentują komplementariusze. Komandytariusz może ją reprezentować tylko jako pełnomocnik. Spółka prowadzi pełną księgowość zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości.

Spółka komandytowa jest dobrą formą prowadzenia działalności gospodarczej dla osób, z których jedna potrafi prowadzić działalność gospodarczą i ma pomysł na biznes, a druga dysponuje odpowiednim kapitałem i może go przeznaczyć na działalność spółki.

6.5.

SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA

Spółka komandytowo-akcyjna jest spółką osobową łączącą cechy spółki osobowej i kapitałowej. Pierwiastek osobowy reprezentują komplementariusze, a kapitałowy – akcjonariusze, których zasadniczym świadczeniem jest wniesienie wkładu na pokrycie akcji. Wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczeń (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. Minimalny kapitał zakładowy wynosi 50 tys. zł. Ta forma spółki daje możliwość pozyskania kapitału poprzez emisję akcji. Osoby zakładające spółkę muszą sporządzić i podpisać statut w formie aktu notarialnego.

Nazwa spółki powinna zawierać nazwisko jednego lub kilku komplementariuszy oraz oznaczenie „spółka komandytowo-akcyjna” (możliwe jest używanie skrótu „S.K.A”). Jeśli komplementariuszem jest osoba prawna, nazwa spółki komandytowo-akcyjnej powinna zawierać pełne brzmienie firmy osoby prawnej.

Komplementariusz ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką (tak jak wspólnicy spółki jawnej). Komplementariusze mają prawo i obowiązek prowadzić sprawę spółki. Akcjonariusz natomiast nie odpowiada za zobowiązania spółki, a jego rola sprowadza się do głosowania na walnym zgromadzeniu. Zgoda akcjonariusza wymagana jest w wypadku niektórych czynności podejmowanych przez spółkę.

Statut spółki powinien zawierać następujące dane:

- nazwa firmy i adres siedziby spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,

- oznaczenie wkładów wnoszonych przez komplementariuszy oraz ich wartość,
- wysokość kapitału zakładowego (50 tys. zł), sposób jego zebrania, wartość nominalną akcji, ich liczbę ze wskazaniem, czy są imienne, czy na okaziciela,
- nazwiska i imiona albo nazwy firm komplementariuszy oraz ich siedziby i adresy,
- ustalenia dotyczące organizacji walnego zgromadzenia i rady nadzorczej, jeżeli ustawa lub statut tak stanowią.

Spółka komandytowo-akcyjna jest skomplikowaną prawnie formą prowadzenia działalności gospodarczej, w zasadzie odpowiednią dla dużych podmiotów gospodarczych.

Spółki kapitałowe

SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

6.6.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością należy do spółek kapitałowych. Wspólnicy nie odpowiadają za zobowiązania spółki ani spółka za zobowiązania wspólników. Spółka posiada osobowość prawną. Może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dozwolonym, nie tylko gospodarczym.

Do zawiązania spółki wymaga się:

- zawarcia umowy spółki,
- wniesienia przez wspólników wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego,
- powołania zarządu,
- ustanowienia rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej,
- wpisu do rejestru.

Umowa spółki musi być zawarta w formie aktu notarialnego i powinna określać:

- nazwę firmy i adres siedziby spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- wysokość kapitału zakładowego (co najmniej 5 tys. zł.),
- czy wspólnik może mieć więcej niż jeden udział,
- liczbę i wartość nominalną udziałów objętych przez poszczególnych wspólników,
- czas trwania spółki (jeżeli jest oznaczony).

Z chwilą zawarcia umowy powstaje „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji”, a po uzyskaniu wpisu do rejestru staje się właściwą spółką z o.o. Spółka w organizacji może podjąć działalność gospodarczą jeszcze przed uzyskaniem wpisu do rejestru przedsiębiorców.

Organem spółki jest **zarząd**, który prowadzi jej sprawy i jest jej reprezentantem. Zarząd może być jednoosobowy lub wieloosobowy. Ponosi odpowiedzialność cywilną solidarnie wobec wierzycieli, jeżeli egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Umowa spółki może również zawierać postanowienie o powołaniu **rady nadzorczej** albo **komisji rewizyjnej**.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzi pełne księgi handlowe zgodnie z *Ustawą o rachunkowości*. Rozlicza się zgodnie z *Ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych*.

Rozwiązanie spółki następuje wskutek:

- podpisania uchwały wspólników o rozwiązaniu spółki,
- zapisów w umowie spółki,
- ogłoszenia upadłości spółki,
- postanowień prawnych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest bardzo popularną formą prawną działalności gospodarczej, ponieważ dobrze sprawdza się zarówno w wypadku małych, jak i dużych firm, jest spółką o dużym potencjale organizacyjnym i umożliwia pozyskanie kapitału z zewnątrz.

6.7.

SPÓŁKA AKCYJNA

Spółka akcyjna jest to najbardziej skomplikowany rodzaj spółki handlowej. Do jej założenia i prowadzenia niezbędna jest duża wiedza i praktyka przedsiębiorcy oraz kapitał w wysokości co najmniej 100 tys. zł. Spółkę akcyjną może zawiązać jedna osoba albo więcej osób, z zastrzeżeniem, że jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie może być jedynym założycielem spółki akcyjnej.

Do założenia spółki akcyjnej wymagane jest:

- zawiązanie spółki, w tym podpisanie statutu przez założycieli,
- wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie kapitału zakładowego,
- ustanowienie zarządu i rady nadzorczej,
- wpisanie do rejestru.

Statut spółki musi być sporządzony w formie aktu notarialnego i powinien określać:

- nazwę firmy i adres siedziby spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki (jeśli jest oznaczony),
- wysokość kapitału zakładowego oraz kwotę wpłaconą przed zarejestrowaniem na pokrycie kapitału zakładowego,
- wartość nominalną akcji,
- liczbę akcji poszczególnych rodzajów,
- nazwiska i imiona albo nazwy firm założycieli,
- liczbę członków zarządu i rady nadzorczej,
- co najmniej przybliżoną wielkość wszystkich kosztów poniesionych lub obciążających spółkę w związku z jej utworzeniem,
- treść pisma do ogłoszeń, jeżeli spółka zamierza dokonywać ogłoszeń również poza Monitorem Sądowym i Gospodarczym.

Zarząd prowadzi sprawy spółki i reprezentuje ją na zewnątrz. Powołuje go i odwołuje rada nadzorcza, chyba że statut stanowi inaczej. Spółka akcyjna prowadzi pełne księgi handlowe zgodnie z ustawą o rachunkowości. Rozlicza się zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych. Zyski w spółce akcyjnej mogą być wypłacane w formie dywidendy.

Rozwiązanie spółki następuje wskutek:

- wcześniejszych postanowień zawartych w statucie spółki,
- podjęcia uchwały przez akcjonariuszy o rozwiązaniu spółki,
- ogłoszenia upadłości spółki,
- innych czynników przewidzianych prawem.

Spółka akcyjna jest właściwą formą działalności jedynie dużych podmiotów gospodarczych.

Ćwiczenie 1

Uzupełnij tabelkę zawierającą cechy spółek osobowych i kapitałowych.

Spółki osobowe	Spółki kapitałowe
1. Nie mają osobowości prawnej	1.
2.	2. Majątek trwały jest własnością spółki
3. Trwały skład osobowy	3.
4. Kapitał spółki jest zmienny	4.
5.	5. Prawa i obowiązki wspólników wobec spółki są zróżnicowane
6. Prowadzenie spraw spółki należy do wspólników	6.
7.	7. Za zobowiązania spółki wspólnicy nie odpowiadają
8.	8. Utworzenie spółki następuje z chwilą wpisu do rejestru

Ćwiczenie 2

Wraz z trzema wspólnikami prowadzisz spółkę partnerską, która zajmuje się świadczeniem usług medycznych. Spółka rozwija się coraz bardziej. Czy możliwe jest powołanie zarządu w tej spółce?

Ćwiczenie 3

Prowadzisz działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej w gminie. Chcesz zmienić formę prowadzenia działalności i założyć spółkę z o.o. Czy może mieć ona tylko jednego wspólnika?

Ćwiczenie 4

Zamierzasz zawiązać jednoosobową spółkę z o.o. Czy w takim wypadku powinna zostać zawarta umowa w formie aktu notarialnego?

UBEZPIECZENIA W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU GOSPODARCZEGO

7.

Każdy przedsiębiorca podejmujący działalność gospodarczą musi liczyć się z ryzykiem wystąpienia zdarzeń losowych (np. kradzieży, pożaru, powodzi, napadu), których skutkiem może być uszczerbek na zdrowiu pracowników lub utrata majątku przedsiębiorstwa.

Z tego powodu podmioty gospodarcze korzystają z ubezpieczeń.

Działalność ubezpieczeniowa polega na wykonywaniu czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych.

Przedsiębiorca chcący zmniejszyć ryzyko ubezpiecza się w zakładzie ubezpieczeń, który udziela podmiotowi gospodarczemu ochrony ubezpieczeniowej na podstawie zawartej umowy.

Zawierający z przedsiębiorcą umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, wypłacić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę.

Świadczenie ubezpieczyciela polega na zapłacie:

- określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku (przy ubezpieczeniu majątkowym),
- umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej (w wypadku ubezpieczenia osobowego).

Umowa ubezpieczenia ma charakter dobrowolny¹. Zarówno treść umowy, jak i ogólne warunki ubezpieczenia powinny być sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały.

Umowa ubezpieczenia powinna zawierać:

- definicję poszczególnych świadczeń,
- wysokość składek odpowiadających poszczególnym świadczeniom,
- zasady ustalania świadczeń należnych z tytułu umowy,
- opis czynników, które mogą mieć wpływ na zmianę wysokości świadczeń,
- wskazania przepisów regulujących opodatkowanie świadczeń zakładu ubezpieczeń.

Ogólne warunki ubezpieczenia powinny określać:

- rodzaj ubezpieczenia i jego przedmiot;
- warunki zmiany sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej, jeżeli ogólne warunki ubezpieczenia taką zmianę przewidują;
- prawa i obowiązki każdej ze stron umowy ubezpieczenia;
- zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń;
- w wypadku ubezpieczeń majątkowych – sposób ustalania rozmiaru szkody;
- sposób określania sumy odszkodowania lub innego świadczenia, jeżeli przewiduje się odstępstwa od przyjętych zasad;
- sposób ustalania i opłacania składki ubezpieczeniowej;
- tryb i warunki dokonania zmiany umowy ubezpieczenia zawartej na czas nieokreślony;
- przesłanki i terminy wypowiedzenia umowy przez każdą ze stron, a także tryb i warunki wypowiedzenia, jeżeli ogólne warunki ubezpieczenia przewidują taką możliwość.

Klasyfikacja ubezpieczeń według przedmiotu ubezpieczenia

Według tego kryterium wyróżniamy ubezpieczenia osobowe i majątkowe.

- **Ubezpieczenia osobowe** chronią dobra osobiste człowieka – życie, zdrowie oraz zdolność do wykonywania pracy zarobkowej. Są to: ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków.
- **Ubezpieczenia majątkowe** dotyczą mienia przedsiębiorstwa, tj. środków pieniężnych, budynków, maszyn, urządzeń, środków transportu, wyposażenia, albo odpowiedzialności cywilnej. Są to: **ubezpieczenie mienia** (np. autocasco,

---

¹ Z zastrzeżeniem przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

od kradzieży, włamania, ognia, zalania) i ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (tzw. OC posiadacza pojazdu mechanicznego, rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego i używania maszyn rolniczych, OC innych grup zawodowych prowadzących działalność gospodarczą, np. OC radcy prawnego, adwokata, doradcy podatkowego).

Ubezpieczenia majątkowe	Ubezpieczenie mienia
	Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej
Ubezpieczenia osobowe	Ubezpieczenie na życie – na wypadek śmierci osoby ubezpieczonej lub dożycia przez nią oznaczonego wieku
	Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków – uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku

Przedsiębiorcy korzystają najczęściej z ubezpieczeń majątkowych. Świadczenie ubezpieczyciela polega na wyrównaniu poniesionej przez ubezpieczonego szkody majątkowej albo na zapłacie innej osobie za wyrządzoną przez przedsiębiorcę szkodę.

Klasyfikacja ubezpieczeń według stopnia swobody

Według tego kryterium wyróżniamy ubezpieczenia dobrowolne i obowiązkowe². Do ubezpieczeń obowiązkowych należą:

- ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, zwane „ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych”,
- ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego, zwane „ubezpieczeniem OC rolników”,
- ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych, zwane „ubezpieczeniem budynków rolniczych”,
- ubezpieczenia wynikające z przepisów odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, nakładających na określone podmioty obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

² Ubezpieczeniem obowiązkowym jest ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej podmiotu lub ubezpieczenie mienia, jeżeli ustawa lub ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską umowa międzynarodowa nakłada obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Źródło: opracowanie własne.

Ubezpieczenia społeczne są powszechne i obowiązkowe, co oznacza, że stosunek ubezpieczenia powstaje z mocy ustawy, a nie z mocy umowy. Podstawowym ich celem jest zgromadzenie środków finansowych zabezpieczających pracowników i ich rodziny przed skutkami zdarzeń losowych, w wyniku których nastąpić może zmniejszenie lub utrata przychodów z tytułu pracy zarobkowej. Ubezpieczenia społeczne obejmują wpłaty na fundusze: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy.

Ubezpieczenia zdrowotne podobne są w swej istocie do ubezpieczeń społecznych i w wielu aspektach są z nimi powiązane. Mają na celu zabezpieczenie pracownikom i ich rodzinom bezpłatnych usług medycznych z zakresu ochrony zdrowia (jak np. leczenie szpitalne, diagnostyka, badania specjalistyczne).

Ubezpieczenia gospodarcze obejmują wszystkie rodzaje ubezpieczeń poza społecznymi. Ten rodzaj ubezpieczeń regulują w Polsce liczne i różne pod względem hierarchii akty normatywne.

Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zaliczane są do sfery polityki socjalnej państwa, natomiast ubezpieczenia gospodarcze do sfery polityki gospodarczej.

Ćwiczenie 1

Zaproponuj różne rodzaje ubezpieczeń dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą. Uwzględnij różne kryteria klasyfikacji ubezpieczeń. Zwróć szczególną uwagę na ubezpieczenia obowiązkowe. Pamiętaj o majątku firmy, pracownikach, klientach i ich mieniu. Uzasadnij dobór rodzajów ubezpieczeń.

Rodzaj ubezpieczenia	Uzasadnienie

BIZNESPLAN W DZIAŁALNOŚCI HANDLOWEJ

8.

Biznesplan to dokument zawierający zestawienie odpowiednich informacji, analiz i ocen, stanowiący o swoistym sposobie działania firmy, mający w przyszłości przynieść określone korzyści.

Pojęcie „biznesplan” pochodzi od angielskich słów: słowa *business* – firma, problem, sprawa, oraz *plan* – projekt, zamierzenie.

Przyczyny tworzenia biznesplanu:

- potrzeba pozyskania zewnętrznych środków finansowych, np. kredytów, środków unijnych,
- tworzenie nowego przedsiębiorstwa, planowanie działalności,
- zmiany w przedsiębiorstwie, m.in. łączenie przedsiębiorstw, zmiana formy własności czy też dywersyfikacja działalności.

Wprowadzenie

Wprowadzenie do biznesplanu zawiera podstawowe informacje, w tym: nazwę i adres opisywanej firmy, dane osób zarządzających oraz odpowiadających za przedstawione przedsięwzięcie. Umieszcza się tu również opis przedsięwzięcia i jego lokalizację, źródła finansowania oraz przewidywany koszt.

Streszczenie biznesplanu

Streszczenie biznesplanu to krótka charakterystyka wszystkich jego punktów, a szczególnie głównego założenia planowanego przedsięwzięcia oraz jego rezultatów. Umieszcza się tu opis zasobów przedsiębiorstwa oraz informacje o potrzebach finansowych i planowanych wydatkach. Streszczenie pisze się po zakończeniu prac nad biznesplanem. Jest to ten element, który ma przekonać czytającego do opisywanego pomysłu.

Bieżąca analiza sytuacji

Bieżąca analiza sytuacji to zestaw informacji dotyczących firmy oraz jej otoczenia. Analiza powinna zawierać krótką historię firmy, opis oferowanych produktów i usług oraz ich pozycji na rynku w porównaniu z towarami z oferty konkurencji, ceną ich produktów i obsługą serwisową. Ważną częścią analizy jest opis działań marketingowych podejmowanych przez przedsiębiorstwo oraz charakterystyka zasobów

ze wskazaniem, które są najważniejsze dla przedsiębiorstwa, a które stanowią jego słabą stronę. Część analizy dotycząca opisu otoczenia powinna uwzględniać charakterystykę podaży oraz przepisy regulujące daną działalność. Bieżącą analizę sytuacji kończy się wskazaniem szans i zagrożeń, jakie płyną z otoczenia.

Plan marketingowy

Plan marketingowy to miejsce w biznesplanie, w którym określa się misję, wizję oraz cele firmy. W tej części charakteryzuje się jej strategię, czyli określa się sposoby realizacji celów założonych w ramach strategii 5P.

Plan operacyjny

Plan operacyjny to przedstawiony w formie ilościowej plan produkcji wyrobów lub świadczenia usług. Rozpisuje się w nim szczegółowo wszystkie zadania, wskazuje przy każdym, kto jest za nie odpowiedzialny, w jakim zakresie i kiedy zadanie ma być wykonane. Inaczej mówiąc, plan operacyjny jest to bardzo szczegółowy opis planowanych zadań.

Plan finansowy

Plan finansowy stanowi zestawienie wszystkich zadań oraz określenie kosztów, jakie zostaną poniesione w momencie ich realizacji. W tym punkcie planu można umieścić również analizę wskaźnikową firmy oraz prognozę dochodów i planowanych wyników.

Załączniki

Załączniki są to wybrane dokumenty, których załączenie do biznesplanu przedsiębiorstwo uzna za konieczne. Mogą to być np. podpisane umowy i inne dokumenty przedsiębiorstwa.

pytania
i ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Opracuj biznesplan dla wybranego przez siebie przedsiębiorstwa, które chciałbyś prowadzić po zakończeniu nauki w szkole.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A large rectangular area containing horizontal dotted lines, intended for writing or drawing.

9.

PODATKI W DZIAŁALNOŚCI HANDLOWEJ

Podatek to świadczenie pieniężne o charakterze publicznym, nieodpłatnym i przymusowym na rzecz Skarbu Państwa, powiatu czy gminy, które ma swoją podstawę w ustawie podatkowej.

Nieodpłatność polega na tym, że płatnik nie otrzymuje świadczenia wzajemnego ze strony beneficjenta podatku. Przymusowość oznacza możliwość zastosowania środków przymusu ze strony organu, który uprawniony jest do pobierania podatku.

Ze względu na stosunek przedmiotu opodatkowania do źródła podatku podatki możemy podzielić na bezpośrednie i pośrednie.

- Podatki bezpośrednie oblicza się od przedmiotu opodatkowania, np. od dochodu czy od posiadania rzeczy. Przykładem może być podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych oraz podatek od nieruchomości. Ciężar podatku bezpośredniego ponosi osoba odpowiedzialna za jego opłacenie.

Obowiązujący w Polsce podatek od osób fizycznych to podatek progresywny – ludzie z większymi dochodami płacą większą część swoich dochodów w postaci podatków niż osoby o niższych dochodach. Podatek dochodowy od osób prawnych dotyczy nadwyżki przychodów nad kosztami ich uzyskania w danym roku podatkowym.

- Podatki pośrednie nakładane są na przedmioty konsumpcji oraz czynności obrotu i wymiany. Płacone są przez nabywcę określonego dobra czy usługi, który nie jest bezpośrednio podatnikiem. Do podatków pośrednich zaliczamy podatek od towarów i usług VAT (*Value Added Tax* – czyt. walju edyd taks – podatek od wartości dodanej), podatek akcyzowy i podatek od gier.

Podatek od towarów i usług (VAT) dotyczy sprzedaży większości nowo wytworzonych towarów i usług w każdej fazie obrotu, poczynając od producenta, a kończąc na handlu detalicznym. Podatek pobierany jest od wartości dodanej. Z kwoty podatku należnego od sprzedaży potrąca się kwotę podatku naliczonego (zapłaconego) przy zakupie towarów i usług przeznaczonych do produkcji lub sprzedaży.

Stawki podatku VAT:

- **Stawka podstawowa wynosi 23%.** Podlegają jej wszystkie towary i usługi z wyjątkiem tych, dla których ustawodawca określił inną stawkę.
- **Stawka obniżona wynosi 8%.** Stawka ta dotyczy m.in. budowy, remontu, modernizacji, termomodernizacji oraz przebudowy obiektów budowlanych lub ich części zaliczonych do budownictwa objętego społecznym programem mieszkaniowym. VAT 8% dotyczy również importu dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich, antyków. Stawka ta obowiązuje w odniesieniu do niektórych usług, takich jak: naprawa obuwia, odzieży, rowerów oraz usług fryzjerskich³.
- **Stawka obniżona do 5%** obowiązuje na podstawie art. 41 ust. 2a *Ustawy o VAT*, a są nią opodatkowane m.in. rośliny inne niż wieloletnie, zwierzęta żywe, ryby, mięso, oleje, przyprawy, wyroby mleczarskie, owoce, soki z owoców i warzyw, pieczywo świeże, pieczywo chrupkie oraz tosty z chleba i podobne tosty, chleb praśny (maca) i bułka tarta, makarony, pierogi, kluski i podobne wyroby mączne, kuskus, gotowe posiłki i dania, z wyłączeniem produktów o zawartości alkoholu powyżej 1,2%.
- **Stawka obniżona 0%** obejmuje artykuły ujęte w art. 83 *Ustawy o VAT*, a są to m.in.: statki dla armatorów morskich i części do tych statków, kontrola ruchu lotniczego i obsługa lotów, organizacja eksportu i importu towarów, sprzęt komputerowy (wymieniony w załączniku nr 8).
- **Zwolnienie z podatku VAT** nie jest w zasadzie stawką podatku, po prostu niektóre towary i usługi zostały również zwolnione z podatku VAT przedmiotowo. Zwolnienie z podatku VAT dotyczy m.in. znaczków pocztowych, złota dla NBP, produktów spożywczych dla organizacji pożytku publicznego, usług edukacyjnych, usług w zakresie ochrony środowiska, zakwaterowania w bursach i internatach, usług kulturalnych, udzielania kredytów, usług ubezpieczeniowych.

Akcyza to podatek dodawany do ceny towaru, pobierany przy jego sprzedaży. Akcyzę stosuje się tylko do wybranych towarów, takich jak alkohol, papierosy, paliwa, czyli do towarów uznawanych za luksusowe. Charakteryzują się one sztywnym popytem, czyli takim, który nie spada wraz ze wzrostem ceny. Czasami dotyczy również towarów i usług, których spożycie państwo chce

³ Źródło: <http://www.podatki.gofin.pl/17,1,62,157484.html> z dnia 11.06.2013 r.

ograniczyć z przyczyn społecznych. Stawki akcyzy określa minister finansów na dany rok budżetowy. Podatek jest częścią składową ceny, dlatego obciąża finalnego odbiorcę.

pytania
i ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Oblicz cenę sprzedaży brutto, jeśli cena netto sprzedaży wynosi 123 zł, a stawka podatku 23%.

.....
.....
.....
.....

Oblicz cenę brutto sprzedaży paczki makaronu, której cena netto sprzedaży wynosi 2,53 zł.

.....
.....
.....
.....

Spis ilustracji i fotografii

Okładka: (kobieta) Andresr/Shutterstock.com

s. 60 (Państwowa Inspekcja Pracy)/Państwowa Inspekcja Pracy; s.61 (Państwowa Inspekcja Sanitarna)/Państwowa Inspekcja Sanitarna; s. 62 (Urząd Dozoru Technicznego)/Urząd Dozoru Technicznego; s. 70 (Liga Ochrony Przyrody)/Liga Ochrony Przyrody; s. 71 (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)/Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; (wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej)/wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej; s. 75 (gaśnica) Jascha Asadov/Shutterstock.com; s. 79 (ZAIKS)/Stowarzyszenie Autorów ZAIKS; s. 79 (SFP – ZAPA)/"SFP – ZAPA, pełna nazwa Stowarzyszenie Filmowców Polskich – Związek Autorów i Producentów"; s. 80 (STOART)/"SAW, Stowarzyszenie Artystów Wykonawców, STOART, Związek Artystów Wykonawców"; s. 82 (GIODO)/GIODO Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych; s. 127 (Komputer stacjonarny z ekranem, klawiaturą i myszką) Denis Rozhnovsky/Shutterstock.com; s. 128 (Komputer przenośny) ifong/Shutterstock.com, (Drukarka atramentowa) tankist276/Shutterstock.com, (Telefon stacjonarny dla firm) VtIs/Shutterstock.com, (Telefon stacjonarny z faksem) HomeStudio/Shutterstock.com, (Biurove urządzenie wielofunkcyjne) Geniuskp/Shutterstock.com; s. 129 (Niszczarka do dokumentów) Brad Wynnyk/Shutterstock.com, (Bindownica do dokumentów) Alexandr Makarov/Shutterstock.com, (Zbindowane dokumenty) testing/Shutterstock.com, (Dyktafon) Vereshchagin Dmitry/Shutterstock.com; s. 130 (Projektor multimedialny)nikkytok/Shutterstock.com, (Ekran projekcyjny) Natykach Natalia/Shutterstock.com; s. 145 (Zdrowie) kurhan/Shutterstock.com, (Rodzina) Andresr/Shutterstock.com, (Szczęście, przyjemność) Valua Vitaly/Shutterstock.com, (Wiedza) Elnur/Shutterstock.com, (Pieniądze) Jakub Krechowicz/Shutterstock.com; s. 170 (Gwiazdy) Triff/Shutterstock.com, (Znaki zapytania) inxti/Shutterstock.com, (Dojne krowy) branslavpudar/Shutterstock.com, (Psy)Kichigin/Shutterstock.com; s. 183 (znak towarowy)/Żabka Polska sp. z o.o.; s. 186 (Reklama – Rąbią Cię na OC i AC) Agnieszka Urzędowska-Wardencka; s. 191 (Pracownik w uniformie) Minerva Studio/Shutterstock.com, (Pracownik udzielający porad klientowi) Dmitry Kalinovsky/Shutterstock.com

Studio Anter na podstawie materiałów opracowanych przez autorki

Strony: 29, 47, 89, 119, 120, 137, 138, 141, 146, 153, 161, 163, 164, 180, 200, 201, 209

Ze zbiorów własnych autorek

Strony: 186, 188

www.anro-sklep.pl

Strona: 74

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 29 ustawy o prawie autorskim. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.